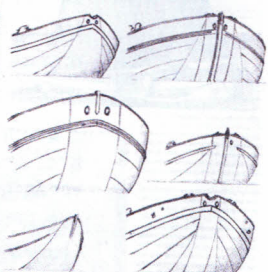

Abt. 7. Huisfluitant „Gerritje“ 77 met (links) Willem Palmstroom

Abt. 8. Kip van een Huisfluitant (foto Willem Palmstroom)

Hollands wadden. Een laatste achtschip, mogelijk afgeleid van de kleine wadden, waarmee lading vanuit het zeeschipgrondel ruchteloos in de grachten van de Huisge wadden werd afgevoerd kon worden. De voorhoederige gangen sloren voor in achter niet tegen het opvallende bodemvlak (steven) aan, maar lopen vermalend naar boven uit waar zij in een dringlijk hant saaten kwamen (zie abt. 9).

Abt. 9. Kip van een Huisfluitant (foto Boedijn de Haas/Alan Vreemst)

Abt. 10. Verschildende voorhoeder van hepaarigen van de kip van de aken (foto Boedijn de Haas/Alan Vreemst)

Zij waren gewoontlijk toegesist met een korte mast van ca. 10 meter met schietende stang om het jassen van (spoor)dragen te vergruudlijken. Bij de overgang van hout naar ijzer werd de oude veen-empalen behouden, maar de karakteristieke heilige buisvoeren zijn geheel verloren. De romp werd aan

Scheepstypologieën

2016 is een mijlpaal voor Spiegel der Zeilvaart; het tijdschrift bereikt de veertigste jaargang. We kijken terug op artikelen en verhalen die beeldbepalend waren, of in ieder geval veel invloed hadden. In 1986 stelde de Werkgroep Tuigerij & Documentatie van de toenmalige LVBZB een aantal typologieën samen, teneinde een publicatie van de verzamelde scheepsgegevens enigszins op te fleuren. Een jaar lang volgde er een waardevolle serie. Door: **Wim de Bruijn**

In de beginjaren van de vorige eeuw voeren er in ons land circa 8.500 zeilende vrachtschepen. Ondanks de opkomst van het treinverkeer werd voor het goederenvervoer over grotere afstanden hoofdzakelijk met zeilschepen gevaren. De echte neergang zette pas in na de Tweede Wereldoorlog. Toen de zeilende binnenvaartschepen dreigden te verdwijnen, namen enkele onderzoekers het initiatief om deze schepen op te meten, zij zagen het historisch belang in van het tijdig documenteren. In die tijd gaf het toenmalige Maritiem Museum

“Prins Hendrik” aan modelbouwer Jelle Hazenberg opdracht tot het bouwen van modellen van ijzeren binnenvaartschepen. Deze uitgebreide collectie is nog steeds aanwezig in het huidige Maritiem Museum Rotterdam. Een aantal musea verzamelde toen al werftekeningen, bestekken, tuigtekeningen, zeilplannen en snijlijsten voor de zeilmaker. Het Zuiderzeemuseum ging er toe over om ook bijzondere schepen te verzamelen.

Geen boek, maar de Spiegel

In 1974 werd de Landelijke Vereniging tot Behoud van het Zeilend Bedrijfsvaartuig opgericht en kon kennis tussen de leden onderling worden overgedragen. Tot dat moment konden mensen vooral putten uit het standaardwerk *Ronde en platbodemjachten* van Huitema en het boek *Schepen die verdwijnen* van Sopers. Omdat er in die jaren veel voormalige zeilende vrachtschepen weer onder zeil werden gebracht, was er veel behoefte aan informatie. De Werkgroep Tuigerij & Documentatie, bestaande uit Henk Bos, Henk Dessens, Boudewijn de Haas, Floris Hin, Hein Sommer, John Springer, Erik Takes en Bart Vermeer startte een studie en was jarenlang bezig om alle mogelijke gegevens boven water te krijgen en verantwoord vast te leggen in woord en beeld.

Het was oorspronkelijk de bedoeling dat de LVBZB in 1983, toen de studie was afgerond, zelf de informatie in een boek zou publiceren, maar door omstandigheden kwam het er niet van en de toenmalige Spiegelredactie kreeg de mogelijkheid

links: Deel 2 van de Scheepstypologieën in de Spiegel, met als onderwerp de aakachtigen. Bij de artikelen verschenen veel verklarende tekeningen

linksonder: Na twee jaar verscheen het boek op de markt dat snel uitverkocht was

om 10 nummers lang een hoofdstuk te publiceren. Het was Floris Hin die de artikelen samenstelde. Nadat de tien artikelen waren geplaatst kwamen er tal van reacties van schippers en vooral oudzeilschippers die nog precies konden vertellen hoe ontbrekende details moesten worden ingevuld. Ook konden ze hun licht nog opsteken bij oude werfbazen die veel zeilende vrachtschepen tot motorschip hadden omgebouwd. We kunnen rustig stellen dat we vandaag de dag over veel minder kennis hadden beschikt over de zeilende vrachtvaart als de leden van de Werkgroep toen niet zo enthousiast en volhardend waren geweest.

Uiteindelijk een boek

De basis voor het onderzoek waren de klippers, Westlanders, steilstevens, tjalken en aken - overigens vielen daaronder niet de Lemsteraken want die behoren tot de visaken. Maar uiteenlopende eisen en de grote invloed van schipper/eigenaren op de bouw, de tuigage en de uitrusting van hun schip leidden ertoe dat zelfs binnen een scheepstype belangrijke onderlinge verschillen voorkwamen. Dit bracht de Werkgroep tot de conclusie: het originele schip van een bepaald type bestaat niet. Een van de moeilijkste punten voor de Werkgroep was het vaststellen van scheepsbenamingen. Uiteindelijk kwamen ze tot een lijst met liefst 153 scheepsbenamingen, van aak tot Zuid-Hollandse paviljoentjalk. Ze publiceerden daarbij een kaart van Nederland met de aanduiding waar elk type schip voer. In de tiende aflevering werden 89 boeken, die de Werkgroep had geraadpleegd, uitgebreid besproken. Enkele van die boeken waren alleen antiquarisch verkrijgbaar. Toen ik de zes pagina's lange lijst na al die jaren weer doornam, bleek dat ik bijna al deze titels jarenlang in mijn boekenkast had gehad en sommigen ook regelmatig voor artikelen had geraadpleegd. In 1988 verscheen het boek *Scheepstypologieën* alsnog bij De Boer Maritiem, nadat alle commentaar van Spiegellezers was verwerkt. Er was weer een uniek boek boordevol waardevolle informatie over ons maritiem erfgoed op de markt gebracht. Het was snel uitverkocht en is nu heel moeilijk verkrijgbaar. Ik koester mijn eigen exemplaar!

